

Porezno opterećenja rada u Hrvatskoj

Urban, Ivica

Source / Izvornik: **Newsletter : povremeno glasilo Instituta za javne financije, 2009, 11, 1 - 12**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:713846>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

NEWSLETTER

Br. 47

Listopad 2009.

ISSN 1333-4263

Institut za javne financije • 10000 Zagreb, Smičiklasova 21, Hrvatska
p.p. 320; tel: (385 1) 4886 444; fax: 4819 365; e-mail: ured@ijf.hr; www.ijf.hr

Ivica Urban*

Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

Visoki doprinosi za socijalna osiguranja radnicima smanjuju neto plaće i motivaciju za rad. Zbog previsokog poreznog tereta ljudi mogu prestati raditi, te se osloniti na državnu pomoć, čime se pojačavaju zahtjevi za dodatnim oporezivanjem. Smanjena ponuda rada poduzećima povećava troškove, zbog čega se smanjuje proizvodnja. Visoka obvezna davanja i državna potrošnja te ostala ograničenja tržišta smanjuju ponudu rada i mogućnosti povećanja proizvodnog kapitala, čime ugrožavaju gospodarski napredak i povećanje životnog standarda građana.

Početak kolovoza 2009. uveden je tzv. "krizni porez" koji je izazvao negodovanje građana; uz pad plaća oni sada moraju snositi još jedan namet. Poslodavci već godinama zahtijevaju smanjenje visokih davanja državi, čime bi se povećalo zadovoljstvo radnika i konkurentnost (Popijač, 2009). Smanjenje poreznog tereta na rad značajno bi smanjilo broj nezaposlenih i broj zaposlenih u neslužbenom gospodarstvu (SEEBIZ, 2009). Studija Svjetske banke (2009) pokazuje da je dugoročni rast životnog standarda u Hrvatskoj upitan ako se ne poduzmu važne reforme tržišta rada i javnog sektora. Studija KPMG-a (2009) stavila je Hrvatsku u svjetski vrh po poreznom opterećenju na relativno visoke plaće, čime se pogoršava i naš status kod poslovnih ljudi u inozemstvu.

Glavni zaključci teksta koji slijedi su:

- **Za pojedinca bez djece i stopom prireza od 10%, pri minimalnoj bruto plaći od 2.814 kuna, porezni klin u Hrvatskoj iznosi 34%; za prosječnu bruto plaću od oko 7.700 kuna povećava se na 42%, a za dvostruku prosječnu bruto plaću doseže 49%, nakon čega raste sve do 58% za relativno visoke plaće.** Osobni odbitak za djecu i ostale olakšice poreza na dohodak mogu umanjiti porezni klin za nekoliko postotaka.

- **Granične porezne stope su vrlo visoke za gotovo sve razine dohotka: već pri dvostrukoj prosječnoj plaći dosežu gotovo 60%.** Zbog visokih graničnih poreznih stopa radnici gube motivaciju za rad, jer od povećanog bruto dohotka koji bi time ostvarili dobivaju samo manji dio, dok veći odlazi državi. Poslodavci moraju tražiti druge, isplativije načine kako bi nagradili svoje radnike za povećanu produktivnost.
- **Porezni klin u Hrvatskoj slične je razine kao i u susjednim zemljama.** Porezni klin za radnika bez djece u Hrvatskoj i prosječnom bruto plaćom u proizvodnji od 7.260 kuna te stopom prireza od 10% iznosi 41,2%. Dakle, viši je nego u Slovačkoj (38,9%) i Poljskoj (39,7%), a niži nego u Mađarskoj (54,1%), Njemačkoj (52%), Austriji (48,8%), Italiji (46,5%) i Češkoj (43,4%). Stoga, ipak nismo "svjetski prvaci" u poreznom opterećenju plaća, barem ne u disciplini "porezni klin za prosječnu plaću".
- **Prema studiji KPMG-a, koja je prosječnu poreznu stopu izračunala za relativno visoku godišnju bruto plaću od 100.000 dolara, ipak smo "svjetski dopravnici", iza Slovenije.** No, ta studija u izračune ne uključuje doprinose na plaću. Njihovo uključivanje vjerojatno bi bilo povoljnije za rezultat Hrvatske, jer neke zemlje imaju znatno više stope doprinosa na plaću.
- **Prilikom usporedbi s drugim zemljama trebamo biti svjesni raznih ograničenja korištenih pokazatelja, te nam one trebaju više služiti kao orijentir.** Ovisno o odabranom pokazatelju, vidjeli bismo da ne odstupamo bitno od sličnih zemalja, te da postoje one s još većim poreznim teretom. No, ni jednim ni drugim zaključkom ne bismo se trebali tješiti: **porezno opterećenje u Hrvatskoj je prilično visoko, a naš dugoročni razvoj ovisit će o njegovom smanjenju te o drugim nužnim reformama.**

* Institut za javne financije, Zagreb

Institut za javne financije bavi se ekonomskim istraživanjima i analizama vezanim uz razne vidove javnih financija poput proračuna, poreza i carina. Tom djelatnošću usmjeren je na ekonomske, pravne i institucionalne teme važne za zdrav dugoročni ekonomski razvoj Hrvatske. Kako bi se javnosti približile određene teme, u Newsletteru se povremeno objavljuju stručne i nezavisne analize ekonomskih pitanja. Stavovi u člancima objavljenim u Newsletteru izražavaju mišljenja autora koja ne moraju nužno odražavati i mišljenje Instituta kao institucije. Potpuni tekst Newslettera na hrvatskom i na engleskom jeziku nalazi se i na Internet adresi: <http://www.ijf.hr/newsletter>.

Uvod

Kada se spominje termin *dohodak od rada*, gotovo se uvijek misli na plaće radnika. Time ekonomisti i fiskalni stručnjaci ne smatraju da jedino radnici rade, već žele konceptualno razlikovati tzv. nesamostalni rad (koji radnici obavljaju kod poslodavaca), od nekih drugih oblika rada, poput rada u samostalnoj djelatnosti obrtnika i slobodnih profesija ili povremenog rada na temelju ugovora o djelu. Porezni i slični zakoni također radnike razlikuju prema obliku djelatnosti, te se njihovi porezi, doprinosi i neporezni nameti utvrđuju na različite načine. Cilj ovog rada je upoznati čitatelje s vrstama i razinom poreznog tereta za pojedince koji dohodak ostvaruju od nesamostalnog rada. U drugim radovima analizirat ćemo porezno opterećenje za osobe koje dohodak ostvaruju na drukčije načine i međusobno ih usporediti.

Na početku ćemo prikazati detaljnu proceduru izračuna ukupnog iznosa doprinosa i poreza na plaću. Slijedi analiza u kojoj ćemo izračunati ukupno porezno opterećenje rada za tipizirane pojedince i veliki raspon plaća. Proučit ćemo kako različiti porezi i doprinosi sudjeluju u stvaranju ukupnog poreznog tereta. Također ćemo prikazati prosječne i granične porezne stope na dohodak od rada. Nakon toga, prosječne porezne stope u Hrvatskoj usporedit ćemo s rezultatima OECD-ova istraživanja za neke susjedne zemlje. Osvrnut ćemo se i na nedavno objavljenu studiju KPMG-a prema kojoj je Hrvatska jedna od zemalja s najvišim poreznim opterećenjem rada.

Izračun poreznog tereta na rad

Građani možda nisu dovoljno svjesni koje poreze plaćaju i u kojim iznosima. Dio krivice za to snosi i sustav oporezivanja plaća, po kojem su poslodavci u ime radnika obvezni obračunavati doprinose i poreze, te ih uplaćivati na račune državnog proračuna. Na račun radnika isplaćuje se samo *neto plaća*. Naravno, radnik mora prilikom isplate plaće dobiti od poslodavca isplatnu listu na kojoj su jasno označeni iznosi *bruto plaće* te pojedinih poreza i doprinosa. Svaki je primatelj plaće ponekad proučavao tu listu i pokušao otkriti kako se izračunavaju iznosi pojedinih stavki. Ovdje ćemo opisati proceduru izračuna obveznih doprinosa, poreza na dohodak, prireza i *kriznog poreza*. U Okviru 1 nalazi se tablica s izračunima poput onih na isplatnoj listi.

Dakle, radnik od poslodavca svaki mjesec dobiva dohodak koji se naziva *bruto plaća (BPL)*. Za svaku bruto pla-

ću poslodavac je državi dužan platiti *doprinos na plaću (DNP)*. Radnik iz svoje bruto plaće izdvaja *doprinos iz plaće (DIP)*, *porez na dohodak (PORDOH)* i *prirez porezu na dohodak (PRIREZ)*, te *posebni porez na plaće, mirovine i druge primitke (PPPL)*. *Ukupno porezno opterećenje rada (UPOR)*, koje se naziva i *trošak rada*, sastoji se od svih davanja državi – i poslodavca i radnika – a izračunava se na sljedeći način:

$$UPOR = DNP + DIP + PORDOH + PRIREZ + PPPL \quad (1)$$

Doprinos na plaću čine: *doprinosi za zapošljavanje (DZZ)*, *za zdravstveno osiguranje (DZO)*, te *za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (DZOZZR)*. Doprinosi iz plaće su *doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (DMOGS)*, te *doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (DMOKŠ)*.¹ Osnovica plaćanja obveznih doprinosa je bruto plaća², a iznosi pojedinih doprinosa dobivaju se množenjem osnovice odgovarajućom stopom.

$$DZZ = 1,7\% * BPL \quad (2)$$

$$DZO = 15,0\% * BPL \quad (3)$$

$$DZOZZR = 0,5\% * BPL \quad (4)$$

$$DMOGS = 15,0\% * BPL \text{ ili } 20,0\% * BPL \text{ (v. fusnotu 2)} \quad (5)$$

$$DMOKŠ = 5,0\% * BPL \text{ ili } 0 \text{ (v. fusnotu 2)} \quad (6)$$

Poslodavci su dužni platiti sljedeće doprinose *na plaću*:

$$DNP = DZZ + DZO + DZOZZR = 17,2\% * BPL \quad (7)$$

Radnik je dužan platiti doprinose *iz plaće*:

$$DIP = DMOGS + DMOKŠ = 20\% BPL \quad (8)$$

Poslodavac mora za radnika platiti bruto plaću uvećanu za doprinose na plaću. Zbroj tih dvaju iznosa jednak je već spomenutom *trošku rada*, a mi ćemo umjesto tog izraza ovdje upotrijebiti termin *bruto-B plaća (BBPL)*, kako bismo ga razlikovali od obične bruto plaće. Doprinosi na plaću odlaze državi, a radnik dobiva bruto plaću, iz koje se plaćaju doprinosi iz plaće, nakon čega mu preostaje *dohodak od plaće (DOH)*.

$$BBPL = BPL + DNP \quad (9)$$

$$DOH = BPL - DIP \quad (10)$$

Varijabla *dohodak* služi kao polazište u daljnjem oporezivanju plaće, prije svega porezom na dohodak. *Osnovica poreza na dohodak (OSNPD)* jednaka je *dohotku umanjenom za različite osobne odbitke (OODB)*. Osnovica se zatim dijeli na četiri dijela i svaki dio se množi zasebnom stopom. Prvih 3.600 kuna mjesečne osnovice mno-

¹ Većina radnika su osiguranici mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje. Oni plaćaju i *DMOGS* po stopi 15% i *DMOKŠ* od 5% BPL. Ostali radnici plaćaju samo *DMOGS* po stopi 20% BPL.

² Najniža osnovica za obračun obveznih doprinosa na plaću i iz plaće iznosi 2.611 kuna u 2009. godini. Za doprinose iz plaće najviša je mjesečna osnovica 44.760 kuna. To znači da je sve do tog iznosa osnovica jednaka bruto plaći, ali za bruto plaće veće od tog iznosa osnovica ostaje fiksirana pri 44.760 kuna. Za doprinose na plaću ne postoji takvo ograničenje. Izvor: Zakon o doprinosima (NN 84/09 i 152/08), web-stranice Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (<http://www.mirovinsko.hr/>).

ži se s 15%; sljedećih 5.400 kuna množi se s 25%; daljnjih 16.200 kuna množi se s 35%; svaka kuna iznad toga množi se s 45%. Ti umnošci se potom zbrajaju u ukupnu poreznu obvezu pojedinca.

Prirez porezu na dohodak izračunava se množenjem iznosa poreza na dohodak stopom prireza, koja ovisi o mjestu prebivališta – najviše (18%) iznosi u Gradu Zagrebu.

$$OSNPD = DOH - OODB \quad (11)$$

$$PORDOH = 15\% * OSN1 + 25\% * OSN2 + 35\% * OSN3 + 45\% * OSN4 \quad (12)$$

$$PRIREZ = \text{stopa prireza} * PORDOH \quad (13)$$

Na dohodak nakon poreza na dohodak i prireza, koji se naziva *neto plaća (NPL)*, razrezuje se *posebni porez na plaće, mirovine i druge primitke (PPPL)*. Ako je *NPL* veća od 3.000 kuna, a manja od 6.000 kuna, krizni porez iznosi 2% *NPL*, a ako je veća od 6.000 kuna, porez je 4% *NPL*.

$$NPL = DOH - PORDOH - PRIREZ \quad (14)$$

$$PPPL = 2\% * NPL, \text{ ako je } 3.000 < NPL \leq 6.000 \text{ ili } PPPL = 4\% * NPL, \text{ ako je } NPL > 6.000 \quad (15)$$

Konačno, nakon oduzimanja svih doprinosa i poreza, radniku ostaje iznos koji možemo nazvati *neto dohodak od plaće (NDPL)*.

$$NDPL = NPL - PPPL \quad (16)$$

Neto dohodak od plaće može se također izraziti kao *bruto-B plaća* umanjena za sve doprinose i poreze, odnosno za ukupno porezno opterećenje rada.

$$NDPL = BBPL - UPOR \quad (17)$$

Koliki postotak ostvarenog dohotka radnika odlazi državi? O tome govori *prosječna porezna stopa (PPS)*, koja se često naziva i *efektivnom poreznom stopom*. U ovom radu izračunavat ćemo prosječne porezne stope za ukupno opterećenje plaće porezima i doprinosima. Prosječna porezna stopa za radnika jednaka je omjeru ukupnog poreznog tereta (*UPOR*) i bruto-B plaće (*BBPL*). Tako izračunata prosječna porezna stopa u ekonomskoj literaturi

Okvir 1. Primjer izračuna poreza i doprinosa

Sve spomenute pojmove i formule primjenjujemo u izračunima za tri radnika prikazanim u Tablici 1, s mjesečnim bruto plaćama od 3.850, 7.700 i 23.100 kuna (izračunate su kao 50%, 100% i 300% iznosa od 7.700 kuna, koliko je otprilike iznosa prosječna bruto plaća u Hrvatskoj u razdoblju od siječnja do srpnja 2009; DZS, 2009). Za sva tri radnika osobni odbitak je 1.800 kuna jer ne koriste odbitak za djecu i ostale olakšice, a stopa prireza je 10%. Prvi radnik plaća 1.643 kune poreza i doprinosa, a to čini 36% njegove bruto-B plaće. Drugi radnik plaća 3.775 kune poreza i doprinosa, što je oko 42% njegove bruto-B plaće. Teret trećeg radnika je 14.167 kuna ili 52% bruto-B plaće.

Izračune poput ovog za različite vrste dohotka i oblike djelatnosti možete pronaći u brošurama za građane na web-stranici Porezne uprave: <http://www.pu.mfin.hr/>.

Tablica 1. Primjer izračuna poreza i doprinosa za zadane bruto plaće

Naziv stavke	Varijabla i formula	1.	2.	3.
1. Bruto plaća	<i>BPL</i>	3.850	7.700	23.100
2. Doprinosi na plaću	$DNP = 17,2\% * BPL$	662	1.324	3.973
3. Doprinosi iz plaće	$DIP = 20,0\% * BPL$	770	1.540	4.620
4. Ukupno doprinosi	$DNP + DIP = 37,2\% * BPL$	1.432	2.864	8.593
5. Dohodak	$DOH = BPL - DIP$	3.080	6.160	18.480
6. Osobni odbici	<i>OODB</i>	1.800	1.800	1.800
7. Osnovica poreza na dohodak	$OSNPD = DOH - OODB$	1.280	4.360	16.680
8. Dio OSNPD-a manji od 3.600 kn	<i>OSN1</i>	1.280	3.600	3.600
9. Dio OSNPD-a od 3.600 do 9.000 kn	<i>OSN2</i>	0	760	5.400
10. Dio OSNPD-a od 9.000 do 25.200 kn	<i>OSN3</i>	0	0	7.680
11. Dio OSNPD-a iznad 25.200 kn	<i>OSN4</i>	0	0	0
12. Porez na dohodak	$PORDOH = 15\% * OSN1 + 25\% * OSN2 + 35\% * OSN3 + 45\% * OSN4$	192	730	4.578
13. Prirez po stopi 10%	$PRIREZ = 10\% * PORDOH$	19	73	458
14. Neto plaća	$NPL = DOH - PORDOH - PRIREZ$	2.869	5.357	13.444
15. "Krizni porez"	$PPPL = 2\% * NPL$ ili $4\% * NPL$	0	107	538
17. Ukupno porezi	$= PORDOH + PRIREZ + PPPL$	211	910	5.574
18. Neto dohodak od plaće	$NDPL = NPL - PPPL$	2.869	5.250	12.906
19. Bruto-B plaća ili trošak rada	$BBPL = BPL + DNP$	4.512	9.024	27.073
20. Ukupno porezi i doprinosi	$UPOR = DNP + DIP + PORDOH + PRIREZ + PPPL$	1.643	3.775	14.167
21. Prosječna porezna stopa (%)	$PPS = 100 * UPOR / BBPL$	36	42	52

Izvor: izračun autora

naziva se i *porezni klin* jer dočarava relativnu razliku između ukupnog iznosa koji poslodavac izdvoji za plaću radnika i iznosa kojim on može slobodno raspolagati.

$$PPS = 100 * UPOR / BBPL \quad (18)$$

Analiza poreznog tereta

Ova analiza ne zasniva se na podacima o stvarnim pojedincima, već se bavi tipiziranim, hipotetskim pojedincima. Dva su takva tipizirana pojedinca osobe A i B: osoba A nema djece i ostalih uzdržanih članova, a osoba B ima dvoje djece. Zarađuju samo dohodak od nesamostalnog rada (plaću); ne ostvaruju olakšice u sustavu poreza na dohodak, osim glavnih: osnovni osobni odbitak od 1.800 kuna mjesečno, a osoba B ima i osobni odbitak u ime dvoje djece u iznosu od 2.160 kuna. Objekte osobe plaćaju prirez po stopi 10%.

Spomenimo na početku koliki su iznosi najniže i prosječne plaće jer ćemo ih često spominjati u analizi. Do srpnja 2008. godine najniža bruto plaća u Hrvatskoj bila je izjednačena s najnižom osnovicom za obračun doprinosa. No, od stupanja na snagu Zakona o minimalnoj plaći (NN 67/08), 1. srpnja 2008., najniža plaća koja može biti isplaćena za rad s punim radnim vremenom određuje se tim zakonom (Zuber, 2009). Tako za razdoblje od 1. lipnja 2009. do 31. svibnja 2010. minimalna bruto plaća iznosi 2.814 kuna (NN 65/09). Spomenimo i to da je prosječna bruto plaća u Hrvatskoj u razdoblju od siječnja do srpnja 2009. iznosila 7.728 kuna (DZS, 2009).

U analizi ćemo za različite dohotke izračunavati koliko osobe A i B snose obveznih doprinosa i poreza. Kao varijablu dohotka uzimamo bruto-B plaću. Grafikon 1 prikazuje ukupno porezno opterećenje za veliki raspon bruto-B plaća. Ovako širok obuhvat plaća odabran je kako bismo dobili što potpuniju sliku poreznog tereta. Ipak, moramo napomenuti da većina radnika ne prima plaću

veću od trostruke prosječne plaće. Radi bolje orijentacije povukli smo tri uspravne crte koje označavaju prosječnu, dvostruku prosječnu i trostruku prosječnu bruto-B plaću u Hrvatskoj.

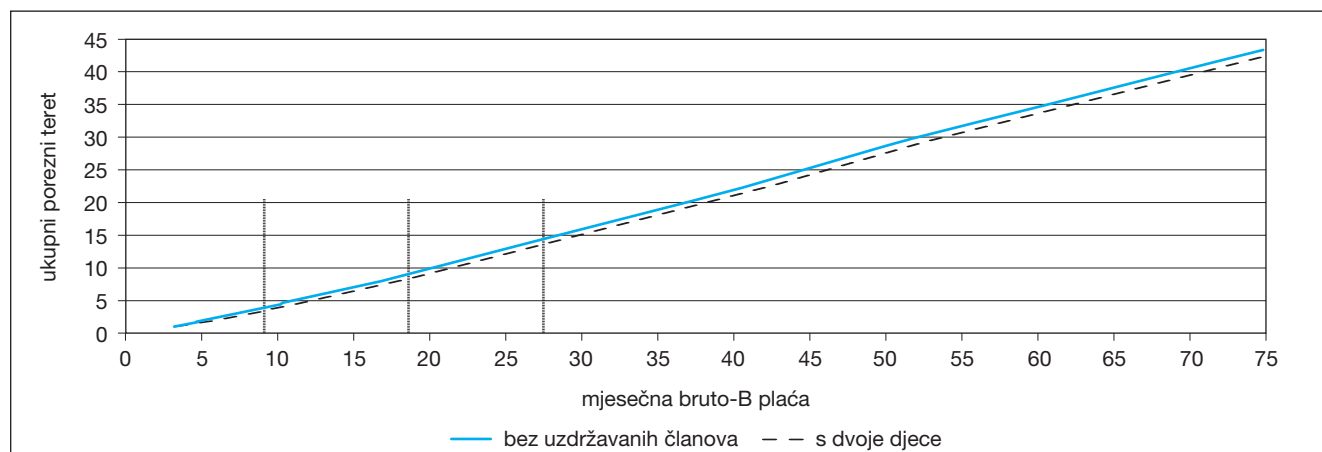
Ukupni porezni teret na plaće

Vidimo da porezni teret raste gotovo linearno s bruto-B plaćom. Puna crta opisuje porezni teret osobe A (bez uzdržanih članova) i leži iznad isprekidane crte koja se odnosi na osobu B (s dvoje djece). Razlika između poreznih tereta dviju osoba postoji zbog osobnog odbitka za djecu koji ostvaruje osoba B. Kako smo već opisali, taj odbitak dodatno umanjuje osnovicu poreza na dohodak, a kako se osnovica s rastom dohotka množi sve višim stopama (15, 25, 35, 45%), tako se i razlika u poreznom teretu između A i B povećava s dohotkom. Za najviši prikazani bruto-B dohodak osobe A od 75.000 kuna, porezni teret iznosi 43.500 kuna, što znači da radniku ostaje tek oko 31.500 kuna raspoloživog dohotka. Na temelju Grafikona 1 mogli bismo ponešto zaključiti i o relativnom opterećenju, no o tome ćemo posebno govoriti malo kasnije.

Struktura poreznog tereta

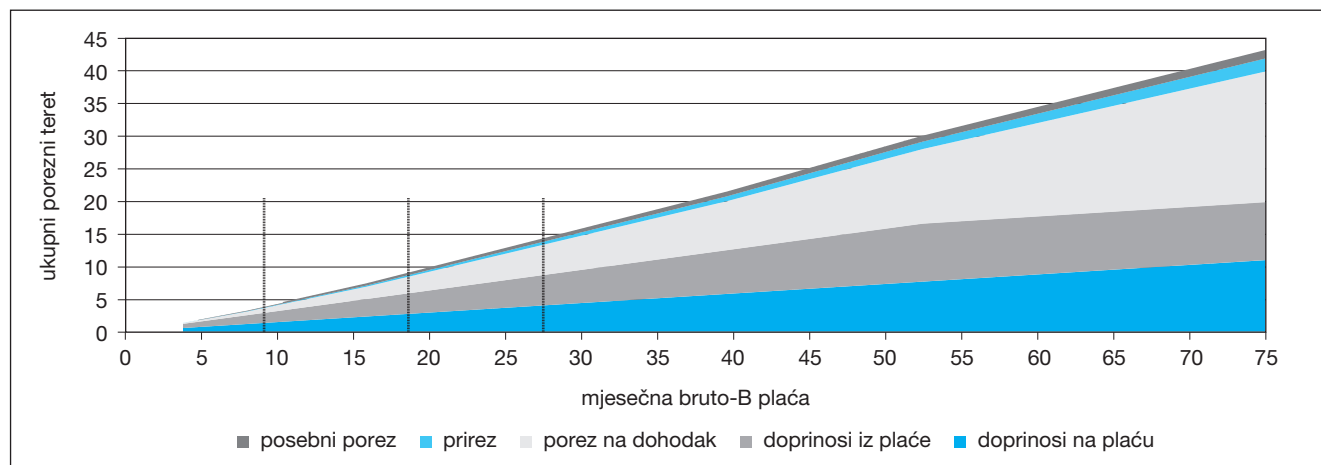
Za trenutak ćemo se usredotočiti na osobu A i promotriti strukturu poreznog tereta: vidimo kako različiti porezi sudjeluju u stvaranju ukupnog opterećenja (Grafikon 2). Na dnu se nalaze doprinosi na plaću koji rastu linearno na cijelom rasponu dohodaka, što pak nije slučaj s doprinosima iz plaće. Naime, mirovinski doprinosi rastu proporcionalno s bruto-B dohotkom sve do iznosa od oko 52.500 kuna, a nakon toga se više ne mijenjaju: naime, za bruto plaće veće od 44.760 kuna osnovica doprinosa iz plaće više nije bruto plaća već fiksni iznos od 44.760 kuna.

Grafikon 1. Porezno opterećenje kao funkcija bruto-B plaće (u tis. kuna)

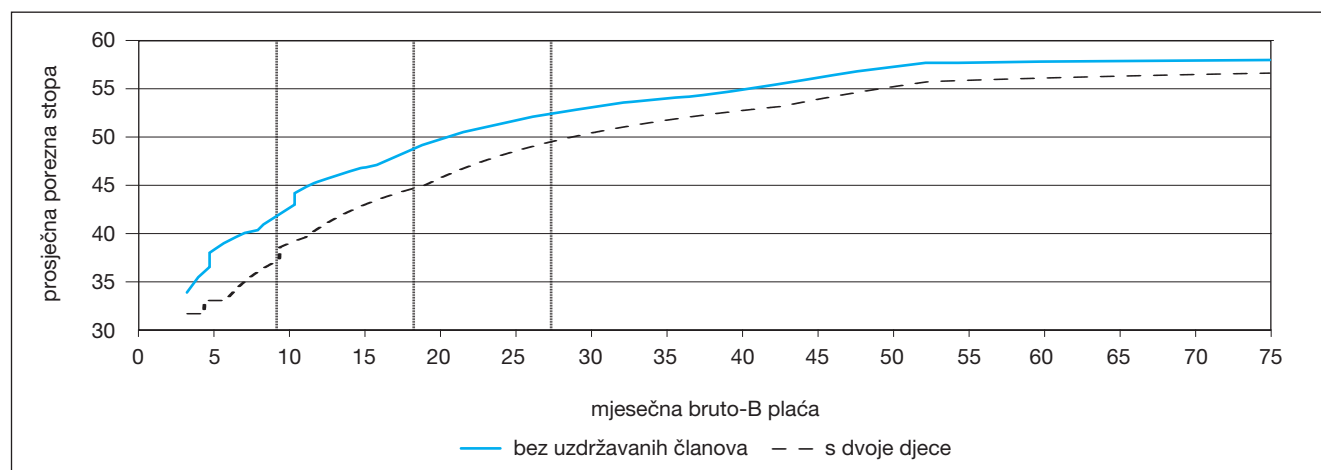
Izvor: izračun autora

Grafikon 2. Struktura poreznog opterećenja pojedinca bez djece (osoba A) (u tis. kuna)

Izvor: izračun autora

Grafikon 3. Prosječna porezna stopa kao funkcija bruto-B plaće (u tis. kuna)

Izvor: izračun autora

Porez na dohodak je nizak za niske plaće, ali već od 15.000 kuna bruto-B plaće izjednačava se u iznosu s doprinosima iz plaće i na plaću. Pri bruto-B plaći od oko 52.500 kuna, gdje mirovinski doprinosi prestaju rasti, porez na dohodak preuzima njihovo mjesto i za relativno visoke plaće preuzima najvažniju ulogu u stvaranju poreznog tereta. Prerez porezu na dohodak nije naročito značajan čimbenik poreznog opterećenja (osim za visoke plaće), ali podsjetimo se da je simuliran po stopi 10%; u Gradu Zagrebu sa stopom prireza 18% bi imao gotovo dvostruko veći učinak. Na “površini brijega” nalazi se krizni porez, kao mekano tlo koje je Vlada obećala odstraniti nakon prolaska krize.

Prosječna porezna stopa

Koliki dio ostvarenog dohotka radnika odlazi državi, a koliki mu dio ostaje na raspolaganju? To pitanje smo već postavili kod objašnjavanja koncepata, a sada na njega

odgovaramo uz pomoć Grafikona 3, koji prikazuje *prosječnu poreznu stopu (PPS)* ili porezni klin izračunat kao udio svih poreza i doprinosa u bruto-B plaći.

Spomenuli smo da minimalna bruto plaća iznosi 2.814 kuna, a to odgovara bruto-B plaći od 3.298 kuna. Već pri toj najnižoj plaći *PPS* je relativno visoka i iznosi 34% za osobu A (bez uzdržanih članova obitelji), a oko 2 postotna boda manje za osobu B (s dvoje djece). Ubrzo nakon tih najnižih dohodaka počinju djelovati porez na dohodak, prerez i krizni porez koji već pri bruto-B plaći od oko 7.000 kuna dovode *PPS* osobe A do 40%. Polovica dohotka odlazi državi pri bruto-B plaći od 20.600 kuna za osobu A, odnosno pri bruto-B plaći od 28.900 kuna za osobu B. Nakon toga prosječna porezna stopa nastavlja rasti nešto sporije i za visoke dohotke teži prema 58% za osobu A, odnosno 56,6% za osobu B.

Obvezni doprinosi su proporcionalni porezi, ali unatoč tome, uočavamo da je oporezivanje rada progresivno –

prosječna porezna stopa raste s dohotkom. Progresivnost se postiže porezom na dohodak i prirezom. *PPS* značajno raste sve do bruto plaće od 52.500 kuna pri kojoj iznos doprinosa iz plaće više ne raste. Unatoč tome, *PPS* ne pada već samo stagnira – za visoke plaće porezno opterećenje ne postaje regresivno već otprilike proporcionalno.

Granična porezna stopa

U ovoj detaljnoj analizi poreznog tereta osvrnut ćemo se i na *graničnu poreznu stopu (GPS)*. Ona govori koliki postotak dodatno zarađene kune “pojeđu” porezi i doprinosi, a prikazana je za široki raspon dohodaka Grafikonom 4.

Najniža bruto plaća iznosi 2.814 kuna, što odgovara bruto-B plaći od 3.298 kuna. Nakon izdvajanja doprinosa iz plaće od 563 kune, dohodak (*DOH*) radnika s minimalnom bruto plaćom iznosi 2.251 kunu. Ako osobni odbitak iznosi 1.800 kuna, kao kod osobe A, to znači da osnovica poreza na dohodak iznosi 451 kunu, pa osoba A plaća porez na dohodak po stopi 15%. S druge strane, osoba B s najnižom plaćom ne snosi porez na dohodak jer joj je osnovica 0 kuna. Prethodna objašnjenja dali smo kako bismo bolje razumjeli što se nalazi na lijevoj strani Grafikona 4. Osoba A već pri najnižoj plaći ima *GPS* 43%: od toga obvezni doprinosi čine 32 a porez i prirez 11 postotnih bodova. Osoba B s najnižom plaćom ima *GPS* 32% koji u potpunosti čine obvezni doprinosi.

Kod bruto-B plaće od 4.745 kuna, dohodak nakon poreza na dohodak i prireza, odnosno neto plaća (*NPL*) osobe A iznosi 3.001 kunu i stoga osoba A mora platiti i 60

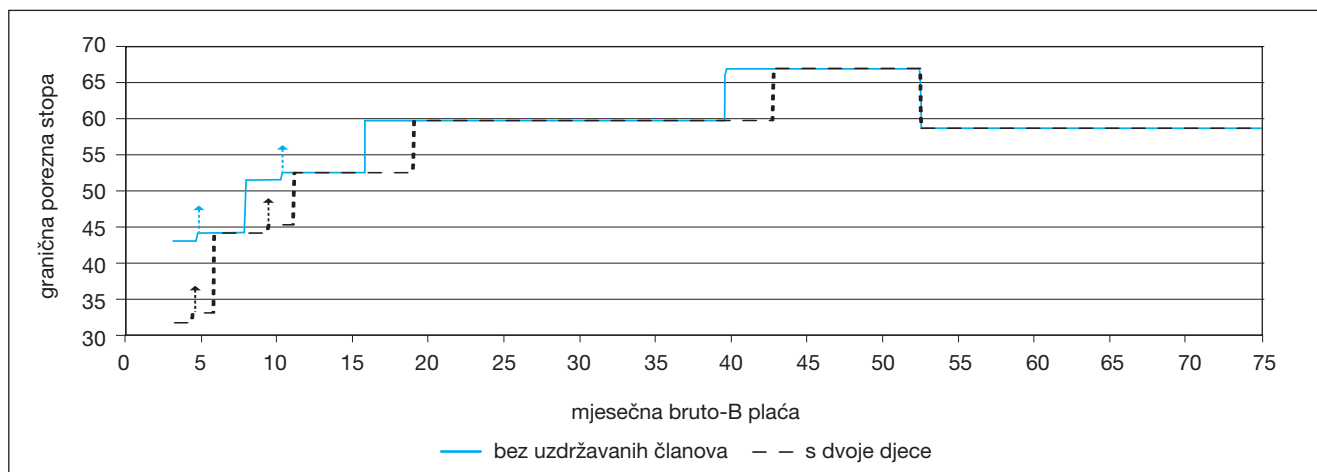
kuna kriznog poreza, nakon čega joj ostaje neto plaća od 2.941 kune. Da je zaradila samo 5 kuna manju bruto-B plaću, *NPL* bi iznosila 2.999 kuna, i osoba A ne bi morala platiti krizni porez te bi joj neto plaća bila 2.999 kuna, što je 58 kuna više nego s bruto-B plaćom od 4.745 kuna. To je neobično obilježje kriznog poreza: u dva uska dohodovna intervala krizni porez izaziva graničnu poreznu stopu veću od 100%, jer povećanje dohotka na tim intervalima vodi smanjenju neto dohotka.³ *GPS* veća od 100% na tim intervalima simbolično je prikazana dvjema strelicama u Grafikonu 4.

Crte koje prikazuju *GPS* kao da ocrtavaju stepenice: skok na sljedeću stepenicu dolazi ili zbog promjene stope kriznog poreza (male stepenice: stope 0, 2 i 4%) ili kao posljedica prijelaza osnovice poreza na dohodak u viši razred (velike stepenice: stope 15, 25, 35 i 45%).⁴

Za velik interval dohodaka *GPS* iznosi oko 60%. Što to doista znači? Ako osoba A ima bruto-B plaću od 20.000 kuna i poslodavac joj zbog povećanja produktivnosti odluči povećati plaću za 1.000 kuna, uz postojeću *GPS* pri tom dohotku od 60%, osobi A povećat će se porezna obveza za 600 kuna, a neto plaća samo za 400 kuna. Za bruto-B plaće osobe A između 39.650 i 52.450 kuna *GPS* se povećava na 67%, što znači da od dodatnih 1.000 kuna radniku ostaje samo 330, a državi odlazi 670 kuna.

Na kraju moramo objasniti i značenje zadnje stepenice kojom se, za razliku od prethodnih, spuštamo za 8 postotnih bodova. Razlog smo već spomenuli: pri bruto-B plaći od 52.500 kuna doprinosi iz plaće više ne rastu – njihov doprinos *GPS*-u pada na nulu. Međutim, kao što

Grafikon 4. Granična porezna stopa kao funkcija bruto-B dohotka (u tis. kuna)

Izvor: izračun autora

³ Opširnije o tome vidjeti u: Urban (2009). Spomenimo još jedan takav primjer, također na djelu od ove godine: doprinos za zdravstveno osiguranje koji po stopi od 3% plaćaju umirovljenici ako im mjesečna bruto mirovina prelazi 5.108 kuna. Umirovljenik s (bruto) mirovinom od 5.109 kuna imat će oko 120 kuna manju neto mirovinu (nakon poreza na dohodak, prireza i kriznog poreza) nego ako mu je mirovina 5.107 kuna.

⁴ Kada postoji i prirez, te stope ustvari treba uvećati za postotak prireza, pa tako za Grad Zagreb one iznose 17,7%, 29,5%, 41,3% i 53,1%.

smo vidjeli i na Grafikonu 2, u toj točki “uskaču” porez na dohodak i prirez čiji doprinos graničnoj poreznoj stopi naglo raste i kompenzira dio pada *GPS-a*.

Usporedba sa zemljama OECD-a

OECD redovito prati kretanja poreznog klina svojih članica i rezultate objavljuje u publikaciji “Taxing Wages” (OECD, 2008). Metodologija koja se ovdje upotrebljava istovjetna je onoj koju smo opisali u ovoj analizi, pa lako možemo usporediti rezultate za Hrvatsku s onima za zemlje OECD-a. Publikacija sadrži izračune poreznog klina za različite tipizirane pojedince (s obzirom na bračni status i broj djece) i plaće u intervalu od 50% do 250% prosječne plaće. Dakle, u tim usporedbama naglasak je na radnike s umjerenim dohocima, a ne s vrlo visokim dohocima, kao što je to u studiji KPMG-a kojom ćemo se baviti malo kasnije.

Prikazat ćemo pokazatelje poreznog klina za OECD i usporediti rezultate različitih zemalja s Hrvatskom. Porezni klin izračunat je za pojedinca bez djece (osoba A) koji radi u široko definiranom proizvodnom sektoru i ostvaruje prosječnu bruto plaću. Prosječnu plaću proizvodnog radnika u Hrvatskoj izračunali smo, u skladu s metodologijom OECD-a, kao ponderirani prosjek prosječnih plaća u sektorima od C do K prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, gdje su kao ponderi služili ukupni brojevi zaposlenih u pojedinim sektorima. Koristili smo podatke o prosječnim bruto plaćama po sektorima za razdoblje od siječnja do srpnja 2009., a za pondere smo izračunali prosječni broj zaposlenih po sektorima u istom razdoblju (DZS, 2009). Tako smo dobili prosječnu bruto plaću od 7.260 kuna, što je za oko 470 kuna manje od prosječne bruto plaće za sve djelatnosti (7.728 kuna).

Napravili smo dva izračuna poreznog klina za Hrvatsku, u Tablici 2 prikazana s Hrvatska-1 i Hrvatska-2. Prvi izračun uključuje prirez po stopi 10% i krizni porez, dok drugi izračun isključuje i prirez i krizni porez.

Tablica 2 prikazuje porezni klin i njegovu strukturu za sve zemlje OECD-a, te Hrvatsku. Zemlje OECD-a poredane su po padajućem poreznom klinu. Najviši porezni klin imaju Belgija (56%) i Mađarska (54,1%), a slijede Njemačka, Francuska i Austrija. Zemlje kontinentalne Europe imaju znatno veći porezni klin od ostatka skupine OECD-a. Prosjek za zemlje OECD-a bez zemalja EU iznosi 28,1% (redak OECD bez EU), dok prosjek za 19 članica EU iznosi 42,8% (redak EU-19).

Hrvatsku je uobičajeno uspoređivati s novim članicama EU, koje u prosjeku imaju klin od čak 44% (redak EU-4).

Mađarska i Češka imaju veći klin nego Hrvatska, a razina klina u Slovačkoj i Poljskoj se kreće na razini izračuna za Hrvatsku, kada isključimo prirez i krizni porez (39,3%; redak Hrvatska-2). Ako promatramo i strukturu klina (stupci 2-4), možemo uočiti da je Hrvatska vrlo slična Poljskoj, koja također ima relativno nizak udio poreza na dohodak, te veći udio doprinosa iz plaće nego na plaću.⁵

Koja su ograničenja kod interpretacije ovakvih rezultata? Prvo, Tablica 1 prikazala je klinove samo za prosječne bruto plaće – za plaće veće ili manje od prosjeka mogli bismo dobiti drukčije rezultate. Oni bi se promijenili i ako bi se za predmet analize uzeo pojedinac s djecom. Drugo, zemlje se značajno razlikuju po različitim drugim obilježjima: razini dohotka po stanovniku, gospodarskim sustavima i, što je naročito važno, strukturom fiskalnih prihoda i rashoda. Treće, porezni klin samo je jedan od čimbenika tržišta rada (vidjeti Okvir 2). Nadalje, mogući su i alternativni izračuni i pokazatelji poreznog klina koji bi također dali drugačije poretke.⁶ Konačno, ovakve ljestvice ne treba tumačiti kao poretke na natjecanjima, već više kao orijentir prema drugim zemljama.

Dakle, možemo konstatirati da nismo “svjetski prvaci” ili dopravnici u poreznom teretu na rad – barem ne u disciplini “prosječna plaća”. Kako stojimo kod visokih plaća, vidjet ćemo u sljedećem dijelu.

Osvrt na studiju KPMG-a

Zanimanje javnosti nedavno su izazvali nalazi studije KPMG-a (2009) (u nastavku: Studija) napravljene za 86 zemalja za više vremenskih razdoblja. Hrvatska se po nekim od rezultata plasirala na visoko drugo mjesto, između susjedne Slovenije i Mađarske. Pokazatelj o kojem govorimo je prosječna porezna stopa izračunata veoma slično, ali ipak s određenim razlikama u odnosu na izračune u ovom radu. Pokušat ćemo ponoviti izračune koje je radio KPMG za Hrvatsku, i usporediti te rezultate s njihovima, a ovdje mislimo na analizu prikazanu grafikonom s naslovom “Efektivne stope poreza na dohodak i doprinosa za socijalno osiguranje za bruto dohodak od 100 tisuća USD”, na str. 6-7 Studije.

U analizama kakva je ova i KPMG-ova, naročito je važno detaljno objasniti kako se došlo do rezultata: koje su formule korištene i slično. U studiji nema puno detalja o načinu izračuna, ali prema dostupnom opisu zaključujemo sljedeće: usporedba na str. 6-7 Studije uzima u obzir doprinose iz plaće, porez na dohodak i prirez, a *isključuje* doprinose na plaću, te krizni porez koji nije bio uveden u vrijeme kada su izračivani ti izračuni.

⁵ Nažalost, u ovoj tablici nemamo izračune za ostale susjedne zemlje. Ipak, u jednoj studiji (Rutkowski, 2007) izračunat je porezni klin za čitav niz tranzicijskih zemalja u 2006. godini. Ne ulazeći u opširniju usporedbu metodologije i rezultata, možemo samo navesti neke rezultate: Slovenija 42,6%, Srbija 42,2%, Federacija Bosne i Hercegovine 34,9%, Makedonija 41,4%, Bugarska 39%, Rumunjska 44,1%, dok je za Hrvatsku izračunat klin od 40,3%.

⁶ Naprimjer, uz pomoć drukčijih varijabli i formula, ili na temelju empirijskih podataka iz anketnih baza.

S obzirom da nisu analizirani doprinosi na plaću (oni su predmet zasebne analize na str. 10-13 Studije), korištena varijabla dohotka je *bruto plaća (BPL)* za razliku od *bruto-B plaće (BBPL)* koju smo ovdje upotrebljavali. Nadalje, izračuni su napravljeni za osobu bez djece, a pretpostavljamo da su obuhvatili prirrez po stopi 18% (vidjeti kratki opis hrvatskog sustava oporezivanja dohotka i obveznih doprinosa na str. 33 Studije). Ta hipotetska osoba odgovara našoj osobi A, osim što stopa prirreza umjesto 10% iznosi 18%.

Dakle, ukupno porezno opterećenje rada prema Studiji (*UPORKPMG*) jednako je zbroju doprinosa iz plaće (*DIP*), poreza na dohodak (*PORDOH*) i prirreza po stopi 18% (*PRIREZ*). Prosječna porezna stopa (*PPSKPMG*) je postotni udio ukupnih poreza i doprinosa (*UPORKPMG*) u bruto plaći (*BPL*).

$$UPORKPMG = DIP + PORDOH + PRIREZ \quad (19)$$

$$PPSKPMG = 100 * UPORKPMG / BPL \quad (20)$$

Studija efektivnu poreznu stopu izračunava samo za vrlo visoke razine godišnjih plaća, od 100.000 i 300.000 do-

Tablica 2. Porezni klin za pojedinca bez djece i prosječnom bruto plaćom u 2008. (% ukupnog troška rada)

	Ukupno porezi i doprinosi (porezni klin)	Porezi na dohodak	Doprinosi posloprimca	Doprinosi poslodavca	Ukupno doprinosi
	1(=2+3+4)	2	3	4	5(=3+4)
Belgija	56,0	21,8	10,7	23,4	34,2
Mađarska	54,1	15,8	12,6	25,7	38,3
Njemačka	52,0	18,6	17,2	16,2	33,4
Francuska	49,3	9,9	9,6	29,7	39,4
Austrija	48,8	12,3	14,0	22,5	36,5
Italija	46,5	15,0	7,2	24,3	31,5
Nizozemska	45,0	13,7	17,4	13,8	31,2
Švedska	44,6	14,8	5,3	24,5	29,8
Finska	43,5	19,2	5,0	19,4	24,3
Češka	43,4	8,2	9,3	25,9	35,2
Grčka	42,4	8,0	12,5	21,9	34,4
Danska	41,2	30,1	10,5	0,5	11,0
Turska	39,7	10,4	12,5	16,8	29,3
Poljska	39,7	6,0	18,1	15,6	33,7
Slovačka	38,9	7,5	10,6	20,8	31,4
Španjolska	37,8	9,7	4,9	23,2	28,0
Norveška	37,7	19,4	6,9	11,3	18,3
Portugal	37,6	9,6	8,9	19,2	28,1
Luksemburg	35,9	13,3	10,6	11,9	22,5
Velika Britanija i Sjeverna Irska	32,8	14,8	8,3	9,7	18,0
Kanada	31,3	14,5	6,5	10,3	16,8
SAD	30,1	15,8	7,1	7,2	14,3
Japan	29,5	7,2	10,8	11,6	22,4
Švicarska	29,5	9,5	10,0	10,0	19,9
Island	28,3	23,1	0,2	5,1	5,2
Australija	26,9	21,3	0,0	5,7	5,7
Irska	22,9	8,5	4,7	9,7	14,4
Novi Zeland	21,2	21,2	0,0	0,0	0,0
Koreja	20,3	4,4	6,9	8,9	15,8
Meksiko	15,1	3,3	1,2	10,6	11,8
OECD	37,4	13,6	8,6	15,2	23,8
OECD bez EU	28,1	13,7	5,6	8,9	14,5
EU-15	42,4	14,6	9,8	18,0	27,8
EU-4	44,0	9,4	12,7	22,0	34,6
EU-19	42,8	12,8	8,9	16,9	25,8
Hrvatska-1	41,2	9,5	17,1	14,7	31,7
Hrvatska-2	39,3	7,5	17,1	14,7	31,7

Napomene:

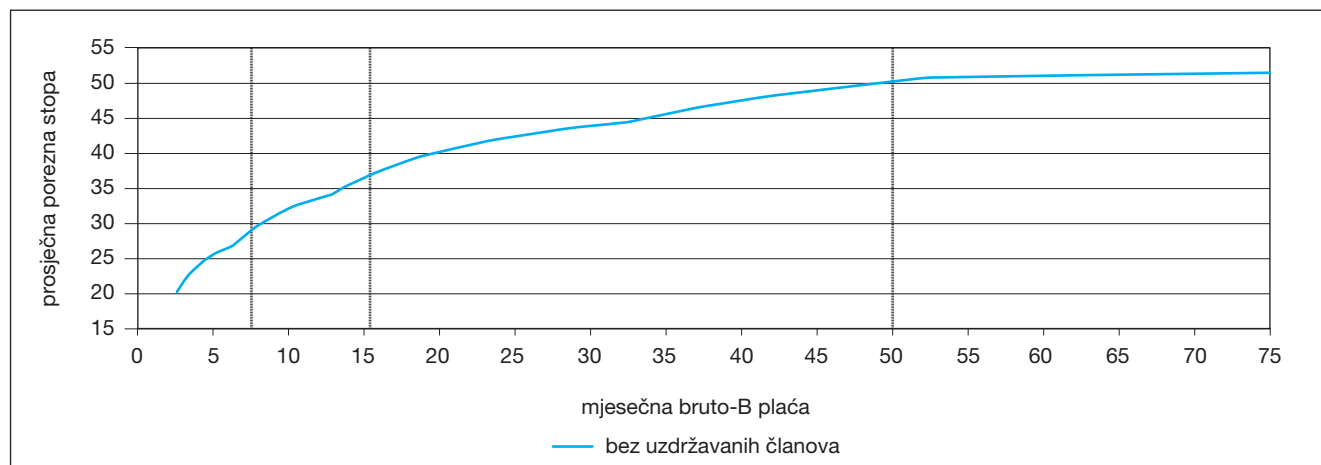
(a) OECD - prosjek za sve zemlje OECD-a; OECD bez EU - prosjek za zemlje izvan EU; EU-15 - prosjek za članice EU prije proširenja 2004; EU-4 - prosjek za 4 nove članice EU (Mađarska, Poljska, Češka, Slovačka); EU-19 - prosjek za članice EU.

(b) Izračuni za Hrvatsku napravljeni su na temelju bruto plaće od 7.260 kuna i trenutno važećih zakona (listopad 2009).

Hrvatska-1 - predstavlja izračun u koji su uključeni prirrez po stopi 10% i krizni porez; Hrvatska-2 - isključuje prirrez i krizni porez.

Izvor: OECD (2008); StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/556054500718>

Grafikon 5. Prosječna porezna stopa kao funkcija bruto plaće (u tis. kuna)

Izvor: izračun autora

lara, ali ona i jest namijenjena čitateljstvu visokih menadžera koji možda razmišljaju u koju bi zemlju najradije došli raditi. Međutim, moramo znati da ovo i nije znanstvena ekonomska analiza. Stručne i znanstvene usporedbe uzele bi u obzir bruto plaće na razini prosjeka, dvostrukog prosjeka ili medijana, a izračuni bi bili na-

pravljeni i za pojedinca s djecom. Također, uzelo bi se u obzir sve poreze i doprinose. Takvu usporedbu već smo prikazali u prethodnom dijelu rada.

Grafikon 5 prikazuje izračun prosječne porezne stope (PPSKPMG) za široki raspon bruto plaća. Od Grafikona 3 razlikuje se po obje osi: na vodoravnoj osi nisu bruto-B

Okvir 2. Tko snosi doprinose na plaću i zašto je rad “skup”

Znamo da su obveznici doprinosa na plaću poslodavci, a obveznici doprinosa iz plaće radnici. Zakonska težnja je, dakle, nametnuti dio tereta socijalnog osiguranja na poslodavce koji bi doprinose trebali plaćati iz svoje zarade – dobiti. Jedan od neobičnijih zaključaka ekonomske teorije i prakse, oko kojega, međutim, postoji široka suglasnost, jest da poslodavci prevaljuju teret doprinosa na radnike, a radnici pak ne mogu prevaliti teret ni na jednog drugog tržišnog sudionika i moraju snositi cjelokupni teret poreza i doprinosa.

Veći doprinosi na plaće rezultiraju manjim neto plaćama. Međutim, nakon uvođenja novog obveznog osiguranja ili povećanja postojećih, a prije smanjenja neto plaća, javlja se proces prilagodbe koji može biti težak i za radnike i za poslodavce. Veći doprinosi na plaće znače veće troškove za poduzeće. Prema jednom od ključnih ekonomskih zakona, granični trošak rada za poduzeće jednak je graničnoj produktivnosti rada – poduzeće zapošljava dodatne radnike sve dok je trošak dodatnog radnika manji od vrijednosti njegove proizvodnje.

Ako se trošak rada poveća uvođenjem ili povećanjem obveznih doprinosa, trošak graničnih radnika postat će veći od njihove granične produktivnosti i poduzeće će zbog toga odmah početi trpjeti gubitke. Ako bi radnici odmah prihvatili niže neto plaće, veći broj radnih sati ili smanjenje posrednih radnih pogodnosti, time bi se kompenziralo povećanje graničnog troška rada i ne bi moralo doći do otpuštanja radnika i povećanja nezaposlenosti. U suprotnom, dolazi do otpušta-

nja radnika, a počinje teći razdoblje u kojemu će se neto plaće prilagoditi nižim vrijednostima.

Proces i način prilagodbe ovisit će o veličini povećanja doprinosa i neće biti jednak za različite industrije. Naprimjer, u radno intenzivnim djelatnostima prilagodba će biti tegobnija nego u kapitalno intenzivnim industrijama. Nadalje, uspješna rastuća poduzeća i ne moraju zabilježiti otpuštanja a jedino će usporiti širenje, dok poduzeća na granici profitabilnosti mogu biti prisiljena na prestanak poslovanja. Na proces prilagodbe utjecat će i ostali čimbenici poput sindikata i inflacije. Opširna analiza nalazi se u: Sennholz (1987).

Dakle, visoki porezi na rad rezultiraju nižim plaćama radnika (ali ne trebamo zaboraviti i utjecaj ostalih poreza koji također smanjuju životni standard radnika, na primjer PDV-a i trošarina). Što ako se radnici ne žele pomiriti s manjim dohodcima? Imaju nekoliko mogućnosti: (a) neaktivnost – povlačenje iz radne snage i potraga za socijalnim primanjima od države, (b) neslužbeno gospodarstvo i porezna evazija – prihvaćanje isplate dijela ili cjelokupne plaće “na crno”, (c) odlazak u inozemstvo – to se najviše odnosi na mlađe, školovane i kvalificirane radnike. Odljev radnika uzrokuje nestašice na tržištu rada, smanjuje ponudu i poskupljuje cijenu i trošak rada. Visoki porezi jedan su od razloga zbog kojih se kaže kako je rad u Hrvatskoj skup u odnosu na druge zemlje.⁷

⁷ Kako doznajemo iz studije Svjetske banke (2009), glavni razlozi za relativnu skupoću rada u Hrvatskoj su: (a) velika moć sindikata u određivanju plaća, osobito u javnom sektoru, (b) nekonkurentno utvrđivanje plaća u javnom sektoru, koje također utječe na povećanje traženih “rezervnih plaća” u privatnom sektoru; (c) kruta zaštita zaposlenja koja tzv. “insajderima pruža” jaku pregovaračku moć, te (d) neusklađenost stečenih znanja i vještina s potrebama u gospodarstvu.

plaće već bruto plaće, a na uspravnoj osi nije porezna stopa izračunata za sve poreze i doprinose već samo za mirovinske doprinose, porez na dohodak i prirez. Uspravne crte nalaze se otprilike iznad bruto plaća od 7.700, 15.400 i 50.000 kuna. Za te dohotke PPS iznosi približno 29, 36 i 50%. No, prvo nas zanima najveća plaća: na godišnjoj razini ona iznosi oko 600.000 kuna, čak i više od 100.000 dolara, kolika je referentna vrijednost u Studiji. Izračun u Studiji kaže da je PP-SKPMG za godišnji dohodak od 100.000 dolara jednaka 53,5%, što je, dakle, barem 3 postotna boda više nego po našem izračunu. Nažalost, ne možemo znati kako je KPMG došao do tog rezultata, ali i uz PP-SKPMG od 50% još uvijek bismo čvrsto držali drugo mjesto na njihovoj ljestvici.

Zbog čega po rezultatima za “normalne” dohotke (OECD) ne stojimo tako loše kao po rezultatima za relativno visoke dohotke (KPMG)? Nažalost, bez detaljnije analize sustava oporezivanja dohotka u različitim zemljama ne možemo dobiti odgovor, ali mogući razlog je to što je najviša zakonska stopa od 45% u našem porezu na dohodak jedna od najviših u svijetu, a usto nastupa pri nešto nižim dohocima nego u drugim usporedivim zemljama (vidjeti grafikon na str. 25 Studije). Međutim, da je izračun obuhvatio i doprinose na plaću, kao što je to slučaj u metodologiji OECD-a, vjerojatno ne bismo stajali toliko visoko na ljestvici jer neke zemlje imaju znatno više stope doprinosa na plaću od Hrvatske i pritom također imaju veći ukupni zbroj stope doprinosa na plaću i iz plaće (vidjeti grafikon na str. 10 i 11 Studije).

Literatura

- DZS, 2009.** *Priopćenja* br. 9.1.2/7 i br. 9.2.1/2 do br. 9.2.1/8. [online]. Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: [<http://www.dzs.hr>].
- KPMG, 2009.** *Individual Income Tax and Social Security Rate Survey* [online]. Dostupno na: [http://www.kpmg.com/SiteCollectionDocuments/Individual-Income-Tax-Rates-Survey-2009_v2.pdf].
- OECD, 2008.** *Taxing wages*. Paris: OECD.
- Popijač, Đ., 2009.** “Zašto nije uvijek dobro biti svjetski prvak!?” *Ekonomist*, (9), str. 31.
- Rutkowski, I., 2007.** “Taxation of Labor” in: Ch. Grey i A. Vourdakis, ur. *Fiscal Policy and Economic Growth in ECA*. Washington: World Bank.
- SEEBiz, 2009.** *Ante Babić: Porezno opterećenje rada treba smanjiti na 30%*. [online]. Dostupno na: [<http://www.seebiz.eu/hr/makroekonomija/hrvatska/ante-babic-porezno-opterecenje-rada-treba-smanjiti-na-30-%25,54386.html>].
- Sennholz, H. F., 1987.** *The Politics of Unemployment*. New York: Libertarian Press.
- Svjetska banka, 2009.** “Izvešće o konvergenciji Hrvatske s EU: ostvarivanje i održavanje viših stopa gospodarskog rasta (cjelovito izvješće)”. *Izvešće*, br. 48879-HR. Zagreb: Svjetska banka, Ured u Zagrebu.
- Urban, I., 2009.** Neka obilježja “kriznog poreza” [online]. *Aktualni osvrt*, br. 11. Dostupno na: [<http://www.ijf.hr/osvrti/11.pdf>].
- Zuber, M., 2009.** “Minimalna plaća od 1. lipnja trebala bi se povećati 9,7 posto“ [online]. Dostupno na: [<http://www.liderpress.hr/Default.aspx?sid=72945>].

Institut za javne financije
Smičiklasova 21
Zagreb, Hrvatska
p.p. 320

INSTITUT ZA
JAVNE
FINANCIJE

Institute of Public Finance
Smičiklasova 21
Zagreb, Croatia
PO Box 320

**Poštarina plaćena
u poštanskom uredu
10000 ZAGREB**

TISKANICA